

Stöd för och skydd av brottsoffer under covid-19-pandemin – utbyte av god praxis om hur man hjälper offer för våld i hemmet, it-brottslighet och hatbrott

(Informationen har samlats in av GD RÄTTSLIGA FRÅGOR)

ANSVARFRISKRIVNING: Detta dokument syftar till att uppmärksamma situationen för dem som utsätts för brott under covid-19-pandemin och innehåller exempel på god praxis. Förteckningen över åtgärder är inte uttömmande och har endast tagits fram i informationssyfte. Detta allmänna dokument är inte på något sätt bindande för medlemsstaterna eller Europeiska kommissionen. Denna ansvarsfriskrivning är ett tillägg till den allmänna ansvarsfriskrivning som finns tillgänglig på https://e-justice.europa.eu/content_legal_notice-365-sv.do?init=true.

Att stödja och skydda brottsoffer är en trängande fråga under covid-19-pandemin. Situationen förvärras särskilt för dem som utsätts för våld i hemmet när social distansering och isolering måste iaktas under perioder med begränsad rörelsefrihet.

Medlemsstaterna uppmanas att vidta särskilda åtgärder till stöd för och skydd av offer för våld i hemmet inom ramen för sina **nationella covid-19-krisåtgärder**. Det är särskilt viktigt att se till att det reellt finns tillgång till stödtjänster både på och utanför nätet, däribland psykologiskt stöd och andra sociala tjänster. Det är också mycket viktigt att säkra det fysiska skyddet av dessa offer.

Flera mediekanaler har rapporterat om en oroväckande ökning av våld i hemmet i Europa under covid-19-pandemin. I Frankrike har till exempel antalet anmälda fall av våld i hemmet ökat med 32 %¹. I Spanien tog nödnumret för våld i hemmet emot 18 % fler samtal under de första två veckorna under nedstängningen jämfört med samma tidsperiod en månad tidigare². I Belgien har man noterat en tredubblad ökning av antalet samtal till stödtjänsten hos organisationen mot familjevåld och utestängning³.

Kommissionen har publicerat information om stöd för offer för våld i hemmet på en särskild sida om covid-19⁴. Europeiska jämställdhetsinstitutet har skapat en covid-19-sida med information till offer för könsrelaterat våld⁵. Europarådet har också en särskild sida om

¹ Policydokument från *European Women's Lobby* (https://womenlobby.org/IMG/pdf/ewl_policy_brief_on_covid-19_impact_on_women_and_girls-2.pdf).

² <https://www.nytimes.com/2020/04/06/world/coronavirus-domestic-violence.html>

³ <https://www.bbc.com/news/world-europe-52216966>

⁴ https://e-justice.europa.eu/content_impact_of_the_covid19_virus_on_the_justice_field-37147-sv.do

⁵ <https://eige.europa.eu/covid-19-and-gender-equality/gender-based-violence>

kvinnors rättigheter och covid-19-pandemin⁶. Även organisationer för stöd till brottsoffer, t.ex. *Victim Support Europe*, har skapat särskilda sidor om covid-19⁷.

Nedan förtecknas några exempel på god praxis för hur offer för våld i hemmet kan erbjudas stöd och skydd under pandemin. Denna förteckning är inte uttömmande.

Hur bör man kommunicera med brottsoffer under pandemin?

Medlemsstaterna uppmanas att *utarbета informationskampanjer* för att se till att de som utsätts för våld i hemmet har nödvändig information om vilka tjänster de kan vända sig till för skydd och stöd i nödsituationer. Sådana kampanjer genomförs redan i flera medlemsstater⁸. Det är särskilt viktigt att se till att personer som eventuellt har kontakt med offer för våld i hemmet under perioder med begränsad rörelsefrihet kan ge information om tillgängligt stöd och skydd. Detta gäller framför allt personer som arbetar inom vården (inklusive apotek), i livsmedelsbutiker eller på posten. Polisen bör dessutom vara särskilt uppmärksam på tidigare anmälningar och nya fall av våld i hemmet.

Information om webbplatser och hjälplinjer som kan hjälpa offer för våld i hemmet bör spridas brett, till exempel information om de närmaste stödtjänsterna: <https://www.wave-network.org/find-help/>.

Hur anmäler man brott?

Under perioder med begränsad rörelsefrihet är det viktigt att offer för våld i hemmet kan anmäla brott på ett enkelt sätt. Detta måste även omfatta enkla sätt att kontakta och larma polisen, t.ex. via sms eller chatt, och användning av kodord med läkare, apotekare eller postpersonal. Det är mycket viktigt att rättssystemet fortsätter att fungera under pandemin, så att förövare fortfarande straffas och personer som dömts för våld mot kvinnor hålls i förvar vid behov. Att avbryta eller skjuta upp domstolsförfaranden kan vara mycket smärtsamt för brottsoffren. Det är viktigt att sörja för att akuta besöksförbud, kontaktförbud och skyddsorder mot gärningsmän fortfarande utfärdas, trots nedstängningsåtgärderna (se till exempel Frankrike).

Exempel på god praxis för att förbättra kommunikationen med brottsoffer och anmälan av brott:

- I Spanien och Frankrike har man inlett informationskampanjer för att upplysa om larmmekanismer som kvinnor kan använda för att söka hjälp på apotek.
- I Irland uppsöker polisen tidigare offer för våld i hemmet för att försäkra sig om deras välbefinnande.
- I Tyskland har ett ”survival kit” publicerats om hur det går att undvika våld i hemmet.

Hur organiserar man stöd och skydd?

⁶ <https://www.coe.int/en/web/genderequality/women-s-rights-and-covid-19>

⁷ <https://victimsupport.eu/covid-19-information/>

⁸ Exempelvis i Frankrike, Italien, Portugal och Spanien.

Det är helt avgörande att samhällsviktiga tjänster för att hantera våld i hemmet ingår i beredskaps- och insatsplanerna för covid-19-pandemin, och att de finansieras och görs tillgängliga även när fysisk distansering iakttas. Medlemsstaterna uppmanas att förklara kvinnojourer som samhällsviktiga tjänster, inrätta larmsystem i apotek och livsmedelsbutiker samt skapa säkra sätt för kvinnor att söka stöd. Medlemsstaterna bör se till att kvinnojourer och skyddade boenden finns tillgängliga för alla kvinnor och barn som måste lämna sina hem för att söka skydd, samt underlätta tillgången till dessa tjänster.

Ingen ska behöva känna att de inte kan kontakta stödtjänsterna på grund av pandemin.

Hälso- och sjukvården bör ta fram och ge information om lokala tjänster som är tillgängliga för offer för våld i hemmet. Precis som Världshälsoorganisationen råder bör det snarast undersökas hur e-hälso- och telemedicintjänster kan användas för att på ett säkert sätt hantera våld mot kvinnor.

Det är mycket viktigt att medlemsstaterna säkerställer tillräckliga medel och investeringar i nätbaserade tjänster och stödtjänster. Digitala kontakter kommer att vara mycket viktiga under denna period, men det kan vara svårt för offren att ta kontakt när de är hemma med förövarna. För att se till att offren kan söka hjälp hemifrån är det viktigt att hjälplinjerna erbjuder sina tjänster via onlinechatt eller sms⁹. Covid-19-pandemin kan vara ett tillfälle att inrätta hållbara strukturer som skyddar kvinnor mot våld¹⁰.

Nedan följer exempel på god praxis om hur man kan hjälpa offer för våld i hemmet under covid-19:

Säkerställ att stöd och skydd för brottsoffer ingår i de nationella krisåtgärderna under pandemin

- *Gör det möjligt för dem som utsätts för våld i hemmet att söka hjälp från stödtjänster.* I Italien kan kvinnor som är utsatta för våld i hemmet lämna sina hem och gå till den närmaste stödtjänsten utan att riskera att anmälas och straffas av polisen för överträdelse av de stränga rörelsefrihetsbegränsande åtgärderna¹¹.
- *Förklara stöd och skydd för offer för våld i hemmet som en samhällsnödvändig tjänst.* I Spanien har stöd- och skyddstjänster för offer för våld i hemmet förklarats som en samhällsnödvändig tjänst så att de kan fortsätta att drivas.
- *Upprätta ett socialskyddsnät för kvinnojourer och kvinnorådgivning.* I Tyskland omfattar förbundsregeringens stödpaket för socialskydd olika instrument som ger leverantörer av sociala tjänster finansiellt skydd mot coronaviruset, vilket uttryckligen skapar skyddsnät för organisationer som motverkar våld¹².

⁹ <https://time.com/5803887/coronavirus-domestic-violence-victims/>

¹⁰ <https://www.preventionweb.net/experts/oped/view/71320>

¹¹ https://www.repubblica.it/cronaca/2020/03/21/news/elena_bonetti_se_subite_violenza_chiedete_aiuto_andate_al_centro_antiviolenza_e_nessuno_vi_multera_-251867069/?ref=RHPPLF-BH-I251880435-C8-P3-S1.8-T1&refresh_ce

¹² <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/aktuelles/presse/pressemittelungen/bundesministerin-giffey-verabredet-mit-den-bundeslaendern-konkrete-hilfsmassnahmen-fuer-frauen-in-der-corona-krise/154100>

- *Öka finansieringen.* I Österrike får kvinnor och flickor som utsätts för våld i kristider finansiellt stöd¹³. I Frankrike har en miljon euro anslagits till stödtjänster mot våld i hemmet.

Digitalisera

- *Skapa en e-posttjänst, chatttjänst eller hjälplinje för offer för våld i hemmet.* I Portugal har en e-posttjänst skapats för att svara på frågor och begäranden om stöd i samband med våld i hemmet¹⁴. I Österrike har regeringen inrättat en hjälplinje som är öppen dygnet runt för offer för könsrelaterat våld¹⁵. I Tyskland fortsätter hjälplinjen för offer för våld i hemmet att ge rådgivning dygnet runt på 18 olika språk. Information om medlemsstaternas hjälplinjor för våldsoffer finns på https://eige.europa.eu/sites/default/files/helplines_web_final_17042020.png.
- *Utveckla särskilda mobilappar.* I Italien har en särskild app utvecklats för att ge kvinnor möjlighet att omedelbart få kontakt med polisen¹⁶.

Engagera civilsamhället

- *Erbjud alternativa lösningar till kvinnojourer som gör att offer för våld i hemmet på säkert sätt kan iaktta karantänreglerna.* I flera medlemsstater har regeringarna subventionerat hotellrum där brottsoffer kan sitta i karantän i säkerhet¹⁷. I Spanien har nya utrymmen gjorts tillgängliga för skyddade boenden med anledning av krisen. I Tyskland uppmanas myndigheterna att hitta pragmatiska lösningar på covid-19-relaterad brist på skyddade boenden, t.ex. korttidshyrning av hotellrum och semesterlägenheter.

Ökning av vissa former av brottslighet under pandemin – it-brottslighet och hatbrott

Medlemsstaterna bör även vara särskilt uppmärksamma på ökningen av vissa former av brottslighet under pandemin och säkerställa att de som utsätts för dessa brott får stöd och skydd.

Enligt Europol ger covid-19-pandemin brottslingar nya möjligheter att utnyttja medborgarnas rädsla och arbetsförhållanden¹⁸. Antalet cyberangrepp är stort och förväntas öka ytterligare. Eftersom så många distansarbetar hemifrån har it-brottslingarnas möjligheter att utnyttja tillfället¹⁹ och de sårbara punkterna ökat.

¹³ <https://www.frauenring.at/opferschutz-corona-krise-ausgebaut>

¹⁴ <https://www.cig.gov.pt/2020/03/covid-19-novo-email-apoio-na-area-da-violencia-domestica/>

¹⁵ <https://orf.at/stories/3157761/>.

¹⁶ <https://www.nbcnews.com/news/world/european-countries-develop-new-ways-tackle-domestic-violence-during-coronavirus-n1174301>

¹⁷ <https://www.nbcnews.com/news/world/european-countries-develop-new-ways-tackle-domestic-violence-during-coronavirus-n1174301>

¹⁸ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/pandemic-profiteering-how-criminals-exploit-covid-19-crisis>.

¹⁹ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/catching-virus-cybercrime-disinformation-and-covid-19-pandemic>.

Europol har utarbetat tips om hur man kan förebygga brott och skärpa vaksamheten²⁰ för att hjälpa allmänheten att upprätthålla sin it-säkerhet. Under perioder av ökade risker är det särskilt viktigt att föräldrarna håller uppsikt över sina barn och skyddar deras aktiviteter på nätet med säker elektronik som är försedd med lösenord, pin-koder eller biometriska uppgifter och att de vänder sig till tillförlitliga nätförsäljare vid inköp (efter att ha kontrollerat användarnas omdömen om dem).

Mer information om hur man skyddar sig på nätet finns här: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/digital_sv.

Byrån för grundläggande rättigheter rapporterar att de flesta EU-medlemsstater upplever ett ökat antal fall av rasism, främlingsfientlighet och intolerans med koppling till covid-19-pandemin riktade mot vissa nationella eller etniska grupper²¹.

Medlemsstaterna bör skydda de som utsätts för hatbrott genom att ta sikte på att hatbrott ska anmälas i större utsträckning, att brottsutredningarna på korrekt sätt ska fånga in hatmotiv och att brottsoffren ska få stöd.

²⁰ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/public-awareness-and-prevention-guides/make-your-home-cyber-safe-stronghold>.

²¹ <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-april-1>